

Izbaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 10. MARCA (MARCH 10), 1944. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 50. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Rusi prebili nemške bojne črte v prodiranju proti Črnemu morju

Rusi okupirali Černi-Ostrov, križišče železnice Odesa-Lvov, in čez sto drugih naselbin v južnozpadni Ukrajini. Tri tisoč Nemcev padlo v bitki z Rusi.—Nacijska sila se pripravlja za nove naskoke na zavezniška mostišča in pozicije na rimski fronti.—Ameriške bombe zantile ogromne požare v Berlinu in razdejale tovarne v predmestju.—Kitajske in ameriške čete se spojile na fronti v severni Burmi

London, 9. marca.—Zmagovite ruske armade so prebile nemške bojne črte na južnem koncu 500 milj dolge fronte v prodiranju proti Nikolajevu in Očakovu, lukama ob Črnem morju. Maršal Stalin je v odredbi dneva naznanil, da je ruska armada pod poveljstvom generala Rodiona Malinovskega razpršila devet nemških divizij, prekoračila reko Ingulec in zasedla čez dvjesto naselbin, med temi Novi Bog, 42 milj južnozpadno od Krivoj roga in 55 milj severovzhodno od Nikolajeva.

London, 9. marca.—Moskva poroča o ljutih bitkah pri Staro-Konstantinovu, nemški vojaški bazi v južnozpadni Ukrajini, ki so se pričele po ruski okupaciji Černi-Ostrova, križišča železnice Odesa-Lvov.

Poročilo dostavlja, da je ruska armada pod poveljstvom maršala Gregorija Žukova prodrla 30 milj daleč in okupirala čez sto vasi in naselbin. V bitki pri Staro-Konstantinovu so Rusi ubili čez tri tisoč sovražnikov. Nemški protinapadi na ruske pozicije po zavzetju Černi-Ostrova so bili odbiti.

Černi-Ostrov leži 28 milj vzhodno od Voločiska, drugega središča železnice Odesa-Lvov, ki so ga ruske čete okupirale zadnji ponedeljek. Rusi zdaj drže trideset milj dolgo progto te železnice.

Sovjetski letalci mečejo bombe na nemške pozicije v ozadju bojnih črt. Uradni komunikacije, objavljen danes zjutraj, pravi, da so Rusi razpršili dva nemška pehotna polka, okrog 8000 vojakov, in razbili 67 tankov.

Neapel, Italija, 9. marca.—Nemška oborožena sila na rimski fronti je bila regrupirana in se zdaj pripravlja za nove naskoke na zavezniška mostišča in pozicije. V zadnjih dveh tednih so Nemci uprizarili tri napade na zavezniške pozicije in vsi so se izvalovili.

Deževni nalivi so zavrlj vojne operacije v večjem obsegu na rimski fronti. Nižine so se spremenile v močvirja. Novozelandski topniški oddelki so v akciji pri Cassinu, na drugem koncu italijanske fronte.

Ameriški letalci so izvršili nove napade na nemška letališča pri Remu, San Stefano, važno zalagalno lukno, in Tarquino. Bombe so padale tudi na nemške komunikacijske zveze v dolini ob reki Po.

London, 9. marca.—Požari še vedno divjajo v Berlinu, ki je bil večerj tarča ameriškega bombardiranja iz zraka. Letalci so po povratku v Anglijo povedali, da so videli plamene, ko so bili 27 milj od Berlina.

Velike tovarne lokomotiv in železniške opreme v Erknerju, predmestju Berlina, so bombe požarile. Te so bile glavna tarča bombardiranja iz zraka.

V napadih v zraku nad Berlinom so ameriški letalci sestrelili 38 nemških bojnih letal, sami pa izgubili 38 bombnikov in 16 letal.

Večja ameriška pomoč Rusiji

Apel za podaljšanje veljavnosti zakona

Washington, D. C., 9. marca.—Podadmiral Emory S. Land, načelnik federalne pomorske komisije, je povedal kongresu, da se je pošiljanje ameriškega orožja, streliva in drugega bojnega materiala v Rusijo povečalo za 33 odstotkov in da ta pomoč je veliko prispevala k zmagam rdečih armade.

Land je nastopil na zaslišanju pred kongresnim odsekom za zunanje zadeve in apeliral, naj podaljša veljavnost posojilno-najemniškega zakona, na čigar podlagi Amerika zalaga zavezniške zorožje, strelivo, življenje in drugimi potrebčinami. Poudaril je, da je ameriška pomoč omogočila ruskim armadam ofenzivo proti nacijski oborožni sili.

Pred odsekom je nastopil tudi Leo T. Crowley, načelnik administracije za zunanjo pomoč. Kakor Land, je tudi on apeliral za podaljšanje veljavnosti posojilno-najemniškega zakona. Dejal je, da zavezniški vračajo pomoč Ameriki.

Uspešne operacije proti podmornicam

Optimistično poročilo britske admiralitete

London, 9. marca.—A. V. Alexander, prvi lord admiralitete, je v svojem govoru v parlamentu razkril uspešne operacije proti nemškim podmornicam v preteklem letu.

„V dobi nekaj mesecev je prišel značilen preokret v operacijah proti podmornicam,“ je dejal. „Nemške podmornice so dosegle višek v potapljanju zavezniških parnikov na Atlantiku in drugih morjih v novemburu leta 1942. V tem letu so potopile eden parnik na vsakih 233, v preteklem letu pa enega izmed 344. V drugi polovici preteklega leta je bil le eden izmed tisoč parnikov potopljen.“

Alexander je razkril, da so zavezniške izgube na Sredozemskem morju od invazije Sicilije je znašale deset rušilcev, dve križarki in deset manjših bojnih ladij. Britska bojna mornarica je zdaj močnejša nego je bila kdaj prej od kapitulacije Francije l. 1940.

Nemške podmornice so potopile trinajst britskih bojnih ladij, ki so spremenile konvoje na poti v ruske luke l. 1942. Preteklo leto se je nevarnost s strani podmornic znižala in skoro vsi parniki pridejo zdaj srečno v ruske luke.

Član Nedičeve vlade umorjen v Belgradu

London, 9. marca.—Radijsko poročilo nemške časniške agencije DNE pravi, da je bil Miloš Masalović, član luterske srbske vlade premijera Milana Nedića, umorjen v Belgradu, ko je bil na poti v svoj urad.

Lavalova vlada odredila evakuacijo v Brestu

London, 9. marca.—Radijsko poročilo iz Vichya pravi, da je Lavalova vlada odredila evakuacijo civilistov iz Bresta in okolice, krajev na obrežju Rokavskega preliva in ozemlja ob oba-

Stavke v Italiji se nadaljujejo

Cez dva tisoč ljudi ubitih v Turinu in Genovi

London, 9. marca.—Po poročilih, ki prihajajo v London, se stavke v severni Italiji nadaljujejo, čeprav je radio Rim, ki je pod kontrolo nacistov, naznanil, da so bile končane 4. marca. Naznanilo priznava, da je bilo v stavkah zavojevalnih 208,549 delavcev, dočim vest iz drugega vira pravi, da številni stavkarjev je čez dva milijona.

Svedski list Svenska Dagbladet je objavil poročilo svojega dopisnika v Bernu, Švica, da je bilo 2618 ljudi ubitih v bitkah v Turinu in Genovi. Druga vest pravi, da so Nemci poslali več sto italijanskih stavkarjev iz Milana v koncentracijska taborišča, ker se niso hoteli vrniti na delo.

Stavke so izbruhnile v znak protesta proti deportaciji italijanskih delavcev v Nemčijo. Električne centrale, plinarne in vodovodne naprave v Milanu, Turinu, Genovi in Bologni so prizadete zaradi stavke. Nemški vojaški stražijo nacijski konzulat v Milanu.

Mussolinijeva lufcarska vlada je izdala serijo drastičnih dekretov proti delavcem. Eden dekret določa težke kazni za stavkarje, med temi smrt. Ustanovljena so bila posebna sodišča, ki izrekajo kazni nad onimi, ki kršijo provizije dekretov. Govornik na rimski radiopostaji je obdoližil stavkarje, da hočejo demonstrirati solidarnost z Američani, Angleži in Rusi z ovrnanjem produkcije bojnega materiala.

Badoglio hoče ostati na krmilu

Italijanska vlada mora dovršiti delo

Neapel, Italija, 9. marca.—Premier Pietro Badoglio je izrazil upanje, da bo Italija kmalu sprejeta kot zavezniška in dobila diplomatsko predstavnost v glavnih mestih zavezniških držav, zaeno pa je namignil, da hočeta on in kralj Viktor Emanuel ostati na krmilu do zaključanja sedanje vojne.

V razgovoru z reporterji je Badoglio omenil pomoč, ki jo daje Italija zaveznikom. Rekel je, da bi bila večja, ako bi italijanska armada dobila več orožja in opreme od zaveznikov. Italijanska letala dovažajo potrebščine zavezniški sili, dočim so enote bojne mornarice spremljale parnike, ki so pripeljali 14,000,000 ton opreme zaveznikom do 31. januarja. Na vprašanje reporterjev, ali bo on resigniral, kralj pa odstopil, ko bodo zavezniški okupirali Rim, je Badoglio odgovoril:

„Sedanja vlada mora dovršiti delo, katero je začela, ko se je izrekla proti fašizmu in napovedala vojno Nemčiji. Abdikacija kralja bi povzročila poteškoče v reprezentaciji italijanskega ljudstva in potrebna so posvetovanja.“

Mehiška armada pripravljena za akcijo

Mexico City, 9. marca.—Predsednik Manuel Avila Camacho je dejal, da je mehiška armada pripravljena za akcijo. „Vojaški poveljniki Združenih narodov vedo, kakšno je naše stališče, toda doslej nas še niso vprašali za direktno udeležbo v borbi proti sovražniku,“ je rekel. To je bila najznačilnejša izjava mehiškega predsednika o vprašanju, ali naj Mehika pošlje vojaške čete na bojišča.

li Sredozemskega morja v južni Franciji.

GRŠKI KROGI V TURČLI POZDRAVILI SPORAZUM

Konec civilne vojne med gerilskimi skupami

OPOZICIJA PROTI POVRAVKU KRALJA

Istanbul, Turčija, 9. marca.—Grški krogi so navdušeno pozdravili poročila iz Kaira, da so grške gerilske grupe s posredovanjem ameriških in britskih vojaških častnikov, ki se nahajajo v Grčiji, podpisali sporazum, da se ne bodo več kavsale med seboj, temveč skupno borile proti nemški okupacijski sili.

Grški odpor se je pričel, ko je Italija napadla deželo. Položaj se je spremenil pred nekaj meseci, ko so se voditelji gerilskih grup borili med seboj za kontrolo, namesto da bi strnili vse sile za boj proti okupatorju. Nemci so imeli najmanj sitnosti v pokrajinah med Atenami in Solunom, kjer so bili gerilci najbolj aktivni. Namesto da bi se borili proti Nemcem, so izčrpavali svoje sile v medsebojnih bojih.

Razkoli med levčarskimi in desničarskimi elementi so se pojavili prej, toda v prvih dneh okupacije Grčije so se vseeno skupno borili proti sovražniku. Komunistično gibanje v Grčiji ni bilo močno, ko je Italija napadla deželo. Komunisti so imeli pristaje med tobačnimi delavci v Kavali in Kasantiji. Vpliv komunistov je začel narasčati. Ustanovili so močno organizacijo, ki je zasledovala določene cilje.

Aktivnosti komunistov so bile učinkovite. Nemci niso mogli skoro dve leti držati glavne železniške proge med Atenami in Solunom odprte. Komunisti so napadali nemške vojaške vlake in razbijali mostove.

Dve razliki v sentimentih se opažata. Na levici so komunisti, ki imajo oporo pri delavcih, na desnici pa kmetje in industrijci. V sredini so liberalci, ki pa prav tako sovražijo Nemce kot komunisti.

Komunisti so proti povratku kralja Jurija v Grčijo. Večina ljudstva se še ni obrnila proti kralju, je pa odločno proti ubežni vladi v Kairu, katere predsednik je Emanuel Tsouderos.

Izgredi v tovarni Fordove družbe

Federalni biro odredil preiskavo

Detroit, Mich., 9. marca.—Izgredi so nastali v tovarni Ford Motor Co. v River Rouge, v kateri izdelujejo bojna letala. Joseph Twyman, predsednik krajevne unije, je dejal, da so bili odmev nečloveškega postopanja proti dvema vojnim veteranom.

Federalni detektivski biro je odredil preiskavo. Uradniki kompanije so izjavili, da so izgredi sledili napadu na nekega stražnika. Izgredniki so ga pretepli in uničili federalne dokumente.

Kompanija je izjavila, da sta bila vojna veterana disciplinirana, ker sta kadila v prostoru, v katerem je kajenje prepovedano.

Kongres podaljšal obstanek vladni korporaciji

Washington, D. C., 9. marca.—Nižja kongresna zbornica je podaljšala življenje vladni Commodity Credit Corp. do 30. junija prihodnjega leta. Zadevna resolucija je bila sprejeta z veliko večino glasov.

Anglija producirala 90,000 letal

Bojna mornarica izkazuje napredek

London, 9. marca.—Oliver Lyttleton, minister za vojno produkcijo, je razkril v parlamentu, da je Anglija producirala čez 90,000 bojnih letal vseh vrst od začetka vojne do januarja tega leta. Izjavil je tudi, da je britska bojna mornarica zdaj močnejša nego je bila ob izbruhu konflikta v septembru l. 1939.

Lyttleton je poveljeval ameriško prispevanje k ojačanju letalske in pomorske sile Velike Britanije. „Ogromen napredek v produkciji bojnih letal in ladij ter parnikov ne bi bil dosežen, če ne bi bili dobivali potrebnega materiala iz Amerike,“ je dejal. „Velika Britanija je hvaležna Ameriki za pomoč.“

Minister je povedal, da se je produkcija bojnih letal vseh vrst povečala v zadnjih mesecih za več odstotkov. To velja tudi za bojne ladje. Zgradnja novih bojnih ladij je pokrila vse izgube, katere je Velika Britanija utrpela na morju od začetka vojne.

Poljska ubežna vlada alarmirana

Nov poveljnik oborožene sile imenovan

London, 9. marca.—Poljski narodni svet v Rusiji je naznanil imenovanje vrhovnega poveljnika poljske oborožene sile in se izrekel za diskuzijo vprašanja ureditve meje na podlagi Curzonove linije, kar je vznemirilo poljsko ubežno vlado v Londonu.

Znamenja so že, da se snuje nova poljska vlada v Rusiji v nasprotju z ono v Londonu, ki je zavrgla ruski predlog glede začrtanja nove meje ob Curzonovi liniji. Bojazen je, da ustanovitev tekmujočih grup lahko povzroči civilno vojno med poljskimi organizacijami, kakršna divja v Grčiji.

List Volna Poljska, glasilo poljskih rodočubov v Rusiji, predlaga pogajanja med ukrajinsko vlado in demokratično poljsko vlado. „Uverjeni smo,“ pravi ta list, „da se ukrajinsko-poljski odnošaji lahko postavijo na bazo predlogov v deklaraciji, katero je sovjetska vlada nedavno objavila.“

Poljska radiopostaja v Rusiji je naznanila imenovanje novega poveljnika poljske oborožene sile. Ignorirala je generala Kazimirja Sosnowskega, vojnega ministra v poljski ubežni vladi, katerega zavezniški priznavajo za vrhovnega poveljnika poljske oborožene sile. Novi poveljnik naj bi imel kontrolo celo nad poljskimi četami, ki se nahajajo v Angliji in Italiji.

Čilejske unije proti priznanju argentinske vlade

Santiago, Čile, 9. marca.—Voditelji delavskih unij so se izrekli proti priznanju argentinske vlade predsednika Edelмира Farrella in naglasili, da bi bilo priznanje te vlade pomoč osi. Zahtevali so tudi odpoklice Konrada Gallarda, čilejskega poslanika v Buenos Airesu, ker pošilja zavajalna poročila o situaciji v Argentini.

Izbruh generalne stavke v Paragvaju

Asunson, Paragvaj, 9. marca.—Generalna stavka je izbruhnila v znak protesta proti vladni odredbi glede nadziranja delavskih organizacij. V mnogih mestih so se vršili spopadi na cestah, ko je policija skušala preprečiti delavske demonstracije.

FINSKA IN RUSIJA IZMENJALI MNE-NJA O PREMIRJU

Vprašanje interniranja nemških divizij

ODLOČITEV ZAVISI OD MOSKVE

Stockholm, Švedaka, 9. marca.—Križa med Finsko in sovjetsko Rusijo je dosegla novo fazo po izmenjavi mnenj o sklenitvi premirja. Doznava se, da je Finska zavrnila tri sovjetske pogoje, kateri so ji bili predloženi kot podlaga, ki bi omogočila Finski umik iz vojne in sklenitev miru.

Pogoji se tičejo interniranja nemških divizij, ki se nahajajo na finskem ozemlju, repatriacije ruskih vojnih ujetnikov in civilistov in umika finskih čet do meje, katere je bila začrtana leta 1940 po zaključanju prve vojne med Finsko in Rusijo. Nadaljnji pogoji, da finski delavci pomagajo pri rekonstrukciji Leningrada, se ne smatra za oviro v naporih, katerih cilj je sklenitev premirja.

Izmenjava mnenj je bila izvršena s posredovanjem Rikarda Lindstroema, voditelja švedskih socialistov in urednika lista Morgontidningena. On se je večer vrnil v Stockholm iz Helsinkia, kjer se je mudil več dni in konferiral s finskimi voditelji. Lindstroem skuša prepričati sovjetce o potrebi olajšanja mirovnih pogojev, dasi je v svojem listu poudaril, da niso pretirani.

Lindstroem je prijatelj švedskega premijera Hansona in Vajna Tannerja, voditelja finskih socialistov. Slednjemu je izročil spomenico švedske socialistične stranke z apelom, naj pridobi Finsko za umik iz vojne. Lindstroem je v Helsinku imel razgovore s člani finske vlade in feldmaršalom Mannerheimom, vrhovnim poveljnikom finske oborožene sile.

Da je Lindstroemova mislija v Helsinku izzvala veliko ospustov v Berlinu, potrjuje uvodnik v listu Danziger Vorposten, ki se smatra za trolbo nemškega zunannjega urada. List udriha po Lindstroemu in švedskih socialistih; očita jim izdajstvo Evrope in da skušajo prodati Finsko sovjetaki Rusiji.

Nadaljnji korak v nastali krizi zavisl od Moskve. Finska vlada zaskrbljena čaka odgovora, ali se bo Rusija še pogajala z njo ali pretrgala stike. Dejstvo, da Rusi niso obnovili bombnih napadov na Helsinko, se smatra za dobro znamenje.

Finska je za nadaljevanje pogajanj. Omenila je razloge, zakaj ne more sprejeti treh ruskih pogojev. Njen argument je, da bi sprejetje pogojev lahko povzročilo civilno vojno, ker bi finski nacijski lahko postavili na stran nemške sile na Finskem.

Radio Pariz napovedal invazijo Evrope

London, 9. marca.—Jean Paquis, propagandist v službi Nemcev, je v svojem govoru na pariški radiopostaji napovedal zavezniško invazijo zapadne Evrope prihodnje sredo. „Britsko-ameriška ofenziva se bo pričela in šli bomo skozi veliko borbo, katere bo po izjavi Londona odločilna,“ je dejal.

Vnuk itaiijanskega patriota poveljnik gerilcev

Berne, Švica, 9. marca.—III Regima Fascista, list fašista Roberta Farinaccija, poroča, da je general Ezio Garibaldi, vnuk voditelja italijanskih patriotov v prejšnjem stoletju, poveljnik gerilskih enot v centralni Italiji.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Glasovi iz naselbin

Zanimivo pismo vojnega ujetnika

Strabano, Pa. — V začetku januarja sem bila po rojaku Johnu Peihanu opozorjena, ako sem videla v Glasilu KSKJ vest pod naslovom: "Sorodnikom vojnih ujetnikov".

Seveda sem takoj pisala rev. Johnu Prahu, čijega naslov je bil priobčen spodaj. V par tednih sem že dobila pismo od njega, v katerem je pohvalil mojega sorodnika Filipa Brečelj.

"Jaz sem Vaš bratranec Filip Brečelj, doma od Kožmarjev pri Štorju na Vipavskem, sin Franciške Čermelj iz Budanj, to je sestre Vaše pokojne matere.

"V soboto zvečer, ko sem prišel iz vinograda, sem se umil in pripravil, da se obrijem. Tema je že bila, ko se predstavlja v vratih dva fašistična orožnika, fašisti in arditii pa s strojniki okrog hiše, da ne pobegnem.

"Čez en mesec so pa preklicali ti isti zakon za družinske očete (samo za Slovence) in Rafael se je moral vnovič posloviti od svo-

bolj trpim glede družbe, ker Slovencev nas je tukaj zelo malo. So sami Lahi, povrhu pa še fašisti, ki sem jih tako grozno sit.

"Vem, da zelo želite izvedeti kaj več novic o Vaših in naših domačih, zato Vam mislim pisati malo bolj obširno pismo.

"Skrbi Vas, kako je z Vašimi brati in sestrami. Mile je že toliko v letih, da ni več v nevarnosti, da ga pokličejo k vojakom od skrajne sile.

"Rafael ima pa domačijo. Poročen je kakih devet let in ima pet ali šest otrok, zdi se mi, da same fante. V tej vojni je že dosti bridkega preстал.

"V soboto zvečer, ko sem prišel iz vinograda, sem se umil in pripravil, da se obrijem. Tema je že bila, ko se predstavlja v vratih dva fašistična orožnika, fašisti in arditii pa s strojniki okrog hiše, da ne pobegnem.

"Tako so zbrali skupaj vse nedolžne slovenske fante in može in jih v spremstvu oklopnih avtomobilov odpeljali kot največje razbojnike v Gorico, potem pa v Calabrio!

"Žalostno sem gledal in poslušal Rafaela z dolgo brado in lačnega, ko mi je vse to pripovedoval. Seveda jaz in moj brat Anton, ki je bil tudi navzoč, sva že prej podobno prestala, samo da ni bilo tako hudo.

"Čez en mesec so pa preklicali ti isti zakon za družinske očete (samo za Slovence) in Rafael se je moral vnovič posloviti od svo-

je družine. Ta čas pa so mene in Antona že odpeljali v Sicilijo. Kam so drugič odpeljali Rafaela, mi ni točno znano, zdi se mi pa, da v Sardinijo, kakor tudi mojega drugega brata Pavla.

"Vaša sestra Žefka se ni imela slabo. Ona ima svojo hišo in je šivilja. Mož je bil v Franciji, a zdi se mi, da je zadnje čase prišel domov. Imata sina, ki je bil še mlad, ko sem bil jaz doma, ali danes je skoraj gotovo moral tudi on na slično trnjevo pot.

"Ivanka je bila poročena v Trstu, a zadnje čase je prišla domov z vsem blagom.

"Milka ima sina, starega okrog osem let.

"Rafael je doma prav dobro vodil posestvo, kljub številni družini. Kupčeval je z vinom in živino. To bi bilo na kratko opis položaja Vaših dragih domačih.

"Moj brat Franc je bil v Mariboru, Jugoslavija, kjer je imel državno službo pri železnici. Imel je lepo hišo in velik vrt. Ko so prišli Nemci v Maribor, so odpeljali njega in družino v Srbijo na Kosovo polje kot izgnance, kakor tudi veliko drugih slovenskih družin.

"Brat Jože, ki ima za ženo Rozalijo Makuc iz Budanija, ima hišo in gostilno v Šturjah. Ima 16-letno hčerko.

"Sestra Marija je vdova. Moža je imela iz Ustja, a je bil ustreljen na lovu. Ima tri sinove; dva sta že pri vojakih, a eden, star 15 let; pa upam, da je še doma pri naših.

"Francka je nabolj srečna, ker je v samostanu pri sestrah sv. Vincenca. V najhujših dneh je bila v Skoplju, Srbija. Ko so Nemci bombardirali mesto, je komaj za las ušla smrti. Potem je bila v Belgradu, toda ko mi je zadnjič pisala, je bila v Ljubljani.

"Pepeca je pa ubožica. Bolna je že čez deset let — ima tresoč živčno bolezen. Zadnje čase se je tako hudo tresala, da so jo morali pitati.

"Pavel je poročen in ima pet otrok. Hišo in posestvo ima v Šturjah, ali moral je na isto pot kot Vaš Rafael. Zadnje čase sta bila v Sardiniji.

"Viktorija je bila precej let v Rimu kot služkinja, ampak v tem viharju je prišla domov že junija 1942. V zadnjem pismu (10. julija 1943) so mi pisali, da si je zlomila roko.

"Anton je bil interniran že la-

ni v septembru. V Potenci sva se dobila skupaj in prosila, da sva ostala skupaj. Potem so nas odpeljali v Trapani, Sicilija. Ker sva bila oba precej antifašista, so naju za kazen ločili. Njega so odpeljali v Aquilo blizu Rima v bolj strogo nadzorstvo, mene pa na mali otok Faviliani blizu Trapanija. To se je zgodilo lani 17. marca. Tony, če je še živ, je zdaj gotovo v Nemčiji.

"Moj brat Rafael pa je vojak že šest let, toda ne prostovoljno. Zadnje čase sem ga pustil v Bresci blizu Milana. Bil je pri letalcih. Danes, če ni pri partizanah, je pa interniran v Nemčiji.

"Potem je še sestra Angela. Ona je še doma v pomoč vsem bolnim in dela na gruntu.

"Jaz sem se pa naselil v Idriji, kjer sem imel precej obširno krojaško delavnico. Poročen sem od leta 1934 z Idrijskanko. Imava hčerko, ki bo v maju stara osem let, in šest let starega sina. Jaz sem od doma od 9. decembra 1942.

"Drugi teden Vam bom pisal še eno podobno pismo: o delu v naših krajih, o fašizmu in nacizmu, o poznanih naših vaseh in o trpljenju našega ljudstva.

"Vprašate me, kaj potrebujem. Bojim se Vas nadlegovati, ker zadovoljen sem že s tem, da sem Vas našel. Že tako boste imeli stroške, ko me pridete obiskat. Vaš obisk bi bila moja največja tolažba, ker vem, da mi bo v tem položaju, v katerem se nahajam, največ koristil. Druga potreba bi bila, ako bi mi mogli preskrbeti kaj čitva. Drugo se bomo pa pogovorili, kadar pridete sem."

Tako mi piše moj bratranec iz ujetniškega taborišča. Frances K. Novak.

Muhasto vreme Monroe, Mich.—Vremenski bogovi so to zimo res muhasti. Par tednov je zelo toplo kot pomladi, potem pa spet prične snežiti kot za stavo. Tukaj smo dobili snega okrog pet palcev v višini, koliko v širino, mi pa ni znano.

Glede vojne bi bilo baš sedaj na mestu, da bi se pojavil vse-mogočni Alah in ustavil bojevanje na vseh črtah. Tako bi prišli trpečji vojaki domov k svojim dragim, ki jih nestrno pričakujejo.

Upam, da bo te svetovne vragolije letos konec. Je že skrajni čas za to. Nekeč sem se sam igral vojake in zato mi je znano, da si vsak vojak najbolj želi, da se čim prej vrne domov. Upajmo, da se to zgodi v tem letu, potem bo pa spet posijalo lepše solnce za vse.

Frank Kroll.

Nekoliko komentarja

Kako živa potreba je danes v Ameriki po nekakšni politični revoluciji, ki bi pometla z obema gnilih starih strankama, ju prišla, bodisi na spojitve, na reformiranje ali na pogin, ameriški demokraciji pa dala več smisla, jedra in dinamične sile, pokazuje škandal, ki se že dalj časa plete v obeh zbornicah zveznega kongresa.

Kar počenja večina demokrat-skih in skoraj vsi republikanski kongresniki in senatorji so to za-devo, je nekaj tako škandaloznega, da si more tako farso privoščiti in tudi preboleti le tako velika in utrjena držela kot je Amerika. Preboleti more tako farso kot jo uganjajo "ljudski zastopniki" (!), le narod, ki tolerira tako glupi, gnili, korumpirani in nenačelni stranki kot sta demokratska in republikanska. In narod—volilci—ki ne zrevoltira proti taki farsji, je bodisi politično tako otopen in nezrel, ali pa se ljudje zavedajo svoje politične brezmočnosti na-pram moralno in bistveno ko-rumpiranim političnim mašnam, ki drže deželo v kleščah. Zato so indiferentni in cinčni, pri volitvah se pa navadno "maščujejo" s tem, da po razočaranju nad "gango v sedlu" presed-lajo z osla na slona ali obratno.

Z vprašanjem, kako omogočiti

ali preprečiti, da bi vojaki ne glasovali pri predsedniških volitvah, se v kongresu bavijo že tedne in tedne, ker je vojaška glasovnica postala grda politična igra. Republikanci smatrajo, da bodo pri jesenskih volitvah bolj sigurno zmagali, če vojaki ne dobe glasovnice v roke, in sicer ne samo vojaki izven dežele, marveč tudi v deželi sami. Zato skoraj solidno igrajo eno naj-umazanejših političnih iger v zgodovini dežele. Poslužujejo se vseh trikov, da preprečijo dostavitev glasovnice vojakom po zvezni vladi—naravno po vojaških oblastih, kajti edino te imajo potrebni aparat: vojaško pošto.

Pri tej igri republikancem pridno pomagajo burbonski demokracije s "solidnega juga". Oni tega ne delajo zato, ker žele, da pri prihodnjih volitvah zmaga republikanci, kajti v tem primeru izgube važne pozicije v kongresu: načelstvo vseh kongresnih odsekov in tudi tisoče in tisoče dobro plačanih služb pri vladnem koritu. Ampak v tej igri pri njih to manj šteje kot pa delno reformiranje njih starega totalitarskega volilnega sistema, ki mali peščici ljudi omogoča popolno dominacijo ekonomsko in socialno zaostalega Juga, o katerem je predsednik Roosevelt pred nekaj leti rekel, da je—"največji problem te dežele—Problem No. 1".

In Jug danes kontrolirajo z infamnim političnim davkom, ki jemlje veliki večini—okrog 90% volilec—volilno pravico pri vseh volitvah—mestnih, kra-jnih, državnih in zveznih.

In rajši kot bi južni demokra-tje videli, da jim zvezna vlada pri prihodnjih volitvah vsaj de-loma poruši ta zločesti volilni sistem, ki ni niti trohico demo-kračitven, marveč je le sredstvo za tiščanje preprostega ljudstva k tlo in v brezpravnosti, tako belcev kot zamorcev, delajo roka v roki z republikanci, da si ohranijo svojo dominacijo nad južnimi državami. To seveda delajo oboji, burbonski demokra-tje in republikanci pod krinko—"state rights", kar v našem jeziku pomeni državno avtono-mijo.

Odkar je šel Hoover iz Bele hiše, nismo precej let nič slišali o kakih—"state rights". Za lečenje splošne bede in brezupnosti je v letih "new deala" vse gledalo le na Washington, na zvezno vlado, kajti edino ona je bila kompetentna reševati in vleči deželo iz velikega gospo-darskega poloma. Vse je gledalo na Washington: mesta, občine in državne vlade, kajti same so bile brez moči proti splošni brez-posebnosti in veliki bedi, ko skoraj nihče ni delal ali pa se je tresel za delo, če ga je imel. Takrat nismo niti s strani profesionalnih politikov slišali niti besedice o—"state rights". Pisec teh vrstic je smatral to za naj-večjo ameriško politično revolucijo od časa civilne vojne.

Ampak odkar je vojna zopet dala življenje amerškemu kapi-talizmu, sicer samo za neko do-bo, je hudič zopet pričel brati na vse strani. Zdjaj zahteva naj tuži—"state rights", kar pomeni, da naj zvezna vlada drži roke proč od vsega, kar ni v skladu z interesi kapitalizma ali lokalnih političnih mašin, ki mu služijo.

In tako zakrknjeni demokracije in republikanci zdaj zopet grme v kongresnih zbornicah in izven njih po nekakšni "državni avtonomiji", "državnih pravicah", češ, da se zvezna vlada ne sme umešavati v njih volilne siste-me. Ti volilni sistemi—skoraj vsaka država ima drugčnega—so bolj sveti kot pa je glasovnica v rokah vojakov, katerim isti politiki deklamirajo visoko pe-sem, da se po vsem svetu bore za—svobodo Amerike, za demokracijo in kar že hočete.

Yes, ameriški vojaki se lahko bore po vseh celinah in vseh sedmerih morjih sveta, toda glasovnice ne smejo dobiti v roke! Taka je "demokracija" teh političnih šarlatanov, stebrov obse-starih kapitalističnih strank. Čas je že skrajni čas, da se ameriško ljudstvo zdrami in da bura-demokrat in republikanec

Vprašanje obveznega dela

V zveznem kongresu se točasno pripravlja nevaren zakon, po katerem bi bili ameriški delavci obvezani delati po ukazih vladnih oblasti. O tem vprašanju se že vršijo zaslišanja oseb, ki imajo važna mesta v zveznih uradih dežele. Večina teh se je izrekla za zakon obveznega dela, kajti tem ljudem gre v prvi vrsti le za to, da se z zakonom upreže ameriško delavstvo v prisilno delo.

Razume se, da so vsi delavski voditelji odločno proti takemu zakonu in so namen predvidevanega zakona najodločnejše obsodili. Ameriško delavstvo je stoddotno proti obveznemu delu, ker se zaveda, da bi s takim zakonom uspela le reakcija, katera bi potem lahko uničila delavske unije in vsako delavsko gibanje sploh.

V gonji za sprejem tega zakona se reakcionarji poslužujejo dokaj šepavih argumentov, češ, da je tak zakon potreben za podvig produkcije bojnega materiala. Ti "argumenti" stoje na zelo šibkih nogah zlasti zato, ker vladna statistika o produkciji bojnih potrebščin jasno kaže, da je produkcija letal, tankov, ladij in drugega bojnega materiala dosegla višek na vsaj črti. Še več! Poročila vladnih uradov in privatnih korporacij pravijo, da ni le že večje število tovarni moralo omejiti obrat, temveč da je bilo že na tisoče delavcev odalovljenih vsled nadprodukcije vojnih potrebščin.

Reakcionarji, ki bi radi osedlali ameriško delavstvo s prisilnim delom, se vsekakor ne brigajo za poročila o nadprodukciji, ki so diametralno v protislovju z "argumenti" oseb, katere pred senatnim odsekem zagovarjajo zakon obveznega dela. Organizirano delavstvo se mora odločno postaviti proti takemu zakonu zlasti zato, ker ni potreben sedaj in ne bo potreben v bodoče. Svobodna izbira dela je jasno izpričala svojo zmožljivost v vojnih naporih dežele s tem, da je ameriško delavstvo posekalo vse rekorde v produkciji. Kako naj se vjemajo zahteve za prisilno delo v tuči dejstev, da tovarne že sedaj odalavljajo delavce? Ali niso take zahteve jasen dokaz, da skušajo reakcionarji izrabiti vojni položaj v prid korporacijam s tem, da zaslužijo ameriške delavce?

Pretekli ponedeljek je senator Truman, načelnik odseka za preiskavo produkcije bojnega materiala, objavil značilno poročilo s priporočilom, naj kongres nemudoma izdela načrt za večjo produkcijo civilnega blaga z namenom, da se prepreči brezposelnost zlasti po končanju vojne. Njegovo poročilo vsebuje ostro kritiko tistim, ki so se izrekli proti preureditvi tovarn za produkcijo civilnega blaga, kar se bi bilo moralo že izvršiti.

Truman je izjavil, da odslej naprej lahko računamo s preklicem naročil bojne opreme, kajti zaloge orožja, streliva in ostale municije se stalno grmadijo, kar lahko povzroči komplikacije. Truman je poudaril, da je prišel čas, ki zahteva, da se posveti več pozornosti potrebam civilnega ljudstva. Dalje je Truman v svojem poročilu poudaril dejstvo, da nekatere velike korporacije grmadijo velikanske dobičke in nekatere so jih v preteklem letu celo podvojile.

Nazadnjački v kongresu in zunaj kongresa, ki zahtevajo zakon prisilnega dela, previdno molče o nadprodukciji bojnega blaga, tako tudi molče o nadprofitih velikih korporacij. Ako je kongres dosleden, bo sprejel tak zakon, ki bo preprečil mastne profite in brezposelnost, ne pa zakon, ki bi vrgel delavce v dobo suženjskega dela.

Odvetniki proti Diesu

Znani nazadnjaški senator Martin Dies iz Texasa, ki zadnjih par let preiskuje neameriške aktivnosti tam, kjer je največ aktivnosti v prid vojnega napora, je še vedno na delu. Dies se je namreč že večkrat ovekovčel s tem, da je on v prvi vrsti prosti vsakemu naprednemu gibanju, medtem ko ne črne besedice o resničnih sovražnikih Amerike, to je, o fašistih domačega kova.

Organizirano delavstvo je Diesovo pristransko preiskovanje že večkrat obsodilo, kljub temu pa mu nazadnjaški pajdaši v kongresu dovolje ponovne aropriacije, da nadaljuje s svojo protide-lavsko gonjo. Dies rad označi vse, kar diši po napredku, za komu-nizem in vsakogar, ki deluje v prid delavstva, enostavno krsti za komunisti.

Pred nekaj dnevi je udarila po Diesu organizacija ameriških odvetnikov in obdolžila tri člane njegovega odseka, namreč Die-sa, Rankina in Smitha, da odprto sabotirajo vojne napore Zdru-ženih narodov. Tega neameriškega dela da so se lotili zlasti v le-tošnjem volilnem letu v upanju, da bo njihova sabotaža povzročila v deželi nered in zmešnjavo.

Martin Popper, tajnik odvetniške organizacije, je izjavil, da Diesov odsek ne deluje kot kongresni odsek, temveč kot erodje tistih interesov, ki širijo in podpirajo protisovjetsko propagando. Dalje je Popper rekel, da Diesov odsek je v bistvu orodje Hitlerjevih agentov v Ameriki.

Slika kaže ameriške vojake, ki so bili ranjeni v bitkah z Nemci na italijanski fronti, in člane zdravniškega zbora.

Važen razglas

Združenega odbora južnih Slovanov v Londonu

Združeni odbor južnoslovan-
skih Amerikancev v New Yorku
je prejel iz Londona sledeči
razglas Združenega odbora ju-
žnih Slovanov v Londonu:

DRŽAVLJANOM JUGOSLAVIJE!

Nikoli niso ljudje izven svoje
domovine imeli večjih in bolj
svetih dolžnosti kot so bile one,
pred katerimi je stala jugoslo-
vanska emigracija potem, ko so
nemške čete napadle Jugoslavi-
jo. In še nikoli se ni tako majhna
skupina ljudi tako pregrešila
zoper svojo domovino in svoj
narod, kakor se je jugoslovska
politična emigracija.

Sveta dolžnost vseh Srbov,
Hrvatov in Slovencev v svobod-
nem inozemstvu je bila, da de-
lajo z vsemi silami, vsak v me-
ru svojega delokroga, za ob-
novitev svobodne in demokrati-
čne Jugoslavije; da pobija so-
vravno propagando, ko na vse
možne načine veča razdor in
podpirajo bratomorne napade
na naš domovini; da seznanjajo
zavezniško javnost s pravimi
težavnimi svojega naroda, z nje-
govimi nadčloveškimi borbami
in trpljenjem.

Naša emigracija je imela ne-
kako določeno nalogo, ker so na-
rodne-manifestacije, s katerimi
je bila strmo glavljenja izdajal-
ska diktatura, in kasnejše na-
rodne borbe jasno dokazale, kaj
je enodušni in splošni program
Srbov, Hrvatov in Slovencev:

- 1) Združenje vseh narodnih
moči za osvobodilni boj in zma-
go nad okupatorjem;
- 2) združenje vseh narodnih
moči za osvoboditev države od
diktatorskih klik, ki so tlačile
narod toliko let in ga nazadnje
odkrito predale najhujšemu so-
vravniku;
- 3) vodstvo iskrene in lojalne
mednarodne politike tesnega so-
delovanja z velikimi zavezniki:
Veliko Britanijo, Sovjetsko uni-
jo, Združenimi ameriškimi drža-
vami in vsemi svobodoljubnimi
narodi, brez ozira na sovražni-
kovo moč in na pogubne ponu-
be temnih sil.

To je bil trden program, ki so
si ga postavili Srbi, Hrvati in
Slovinci in so po pravici čakali,
da ga emigracija izvede.

Zalibog emigracija ni bila kos
svoji nalogi.

Na eni strani so se vodile ne-
skončne diskuzije in prepire o
stavbah, ki nimajo v tem trenut-
ku nobene praktične važnosti,
na drugi strani pa je klika, se-
stavljena iz ljudi nenarodnih
diktatorskih režimov izigravala
ljubsko vojno, netila prepire in
pripravljala režime nasilja in
korupcije. Vse to brez obzira na
stanje, v katerem se nahaja
ljudstvo doma in brez obzira na
zahteve osvobodilne borbe.

Naposled je ta klika razbila
vlado političnih strank in sesta-
vila vlado diplomatskih pred-
stavnikov in policajev bivših
diktatorskih režimov.

Meseca marca 1941 so naši na-
rodni rasi šli v najstrašnejšo voj-
no svoje zgodovine, nego bi do-
volili, da vodi njihovo državo
diktatorska klika, katere politi-
ka je bila zasnovana na brato-
morni mržnji znotraj in na iz-
dajstvu prijateljev in zavezni-
kov in Jugoslanov samih, zunaj.
Predstavniki te klike so uspe-
li nametati daleč od svojega na-
roda in inozemstvu, da se dokop-
ljajo do položajev predstavniki
jugoslovske emigracije.

Kar so delali dve leti in pol
tajno, skrivno, po ovinkih, za-
hujšajo se slabosti in nevi-
dnosti politikov, to delajo od
osrednjega avgusta 1943 javno, kot
izjavljajo predstavniki Jugoslavije.

Naša emigracija so sprejeli reakci-
jne in klerikalno-srbski politični
predstavniki preko izdajalca
Nemce, ki nametajo usiljujejo srbske
nemške čete, da bi onemogočili
osvoboditveno in obnoviteljsko
borbo.

Naša emigracija so sprejeli reakci-
jne in klerikalno-srbski politični
predstavniki preko izdajalca
Nemce, ki nametajo usiljujejo srbske
nemške čete, da bi onemogočili
osvoboditveno in obnoviteljsko
borbo.

in ogromnih žrtev uspelo, da
ustvari borbeno edinstvo vseh
narodov Jugoslavije in da usta-
novi jugoslovske fronte, ki s
svojimi zmagami izziva spošto-
vanje in priznanje vojnih avtoritet
zavezniških narodov. Izdajal-
jajo komuniste, v katerih se ra-
dujejo nad izmišljenimi porazi
Narodne osvobodilne vojske in
nad izgubami narodnih borcev
in se odkrito veselijo nemških
zmag.

Sistematsko širijo lažne vesti
v zavezniški javnosti, povzročajo
zmešnjavo in vzbujajo vero,
da vlada v naši domovini kaos
in nesloga in to v trenutku, ko
so jugoslovske narodni doma
ustvarili popolnejšo slogo, nego
smo jo imeli kdaj prej in to sa-
mo zato, da bi naredili domovi-
ni in ljudstvu doma čimveč ško-
de in tako sebi zagotovili svoje
malenkostne sebične interese.

Medtem, ko samozvana kair-
ska vlada in oni, ki jo podpirajo
aktivno ali pa s svojim mol-
kom, izdajajo svoj narod, se do-
ma širi gibanje, ki je navdušilo
svet in pokazalo svobodoljub-
ni narodom izredne lastnosti
njagega naroda. Sredi Hitlerjeve
trdnjave Evrope, obstoji arma-
da, ki po angleških uradnih po-
datkih zadržuje nad petnajst
nemških in veliko število satelit-
skih in izdajalskih divizij. V ce-
li državi obstoje demokratične
organizacije, vršili sta se že dve
skupščini narodnih predstavni-
kov iz vseh krajev Jugoslavije,
osnovane so nove demokratične
ustanove, ki sedaj upravljajo
osvobodjene kraje in bodo v naj-
bližji bodočnosti upravljale celo
svobodno domovino.

Prišel je čas za vse poštene
Srbe, Hrvate in Slovence v ino-
zemstvu, da stopijo odkrito na
stran Narodnega osvobodilnega
gibanja proti izdajalcem. Na
strani svobodne in demokratične
Jugoslavije proti tiranskim sa-
trapom v službi najhujših so-
vravnikov svojega naroda.

V tem trenutku, na zgodvin-
skem razpotju, molk ne pomeni
odložitve rešenja, molk v tem
trenutku pomeni odločitev za
tiste, ki vodijo borbo proti na-
rodu in proti Narodni osvobodil-
ni fronti.

Narodno osvobodilno gibanje
v domovini je pozvalo 10. dec.
1943 vse jugoslovske državl-
ljane, neglede na to, kje bivajo,
naj se brez odlašanja pridružio
narodni osvobodilni borbi proti
napadalcem in izdajalcem, ker
bodo v nasprotnem slučaju mo-
rali odgovorjati pred narodnim
sodiščem kot izdajalci svojega
naroda.

Naj vsi, stari in mladi, oni na
visokih in oni na skromnih me-
stih razmišljajo danes o svoji
osebni odgovornosti pred sodbo
zgodovine.

Za Združeni odbor južnih Slo-
vanov:

Dr. Boris Furlan
Dr. Rudolf Bičanić
Mihajlo Petrov
London, 2. februarja, 1944.

Stavka kavčukarskih delavcev končana

Akron, O., 9. marca.—Stavka
kavčukarskih delavcev v tovar-
ni General Tire & Rubber Co.
je bila končana. Besednik kom-
panije je dejal, da so vsi stav-
karji vrnili na delo. Stavka je
izbruhnila zadnji ponedeljek
v znak protesta proti kompaniji,
ker je odslovila Howarda Haasa
in R. A. Sullivana, bivša urad-
nika krajevne unije United Rub-
ber Workers CIO.

Pomen Churchillovih besed o Jugoslaviji

Jugoslavija še ni nikdar užila
v svetu tolikega ugleda, kakor
danes. Njena vloga na svetovni
pozornici ni bila še nikoli
vplivnejša. Ugled Jugoslavije
v svetu je dosegel zadnje
čase svoj višek in slednji južo-
slovski Amerikanci je lahko
po pravici ponosen nad junaški-
mi čini svojih bratov v starem
kraju, kateri so si stekli prizna-
nje in pohvalo vodilnih osebnosti
sveta. Danes se smatra južo-
slovska osvobodilna arma-
da za eno najodličnejših voja-
ških sil v taboru Združenih na-
rodov, a njen genijalni vodja
maršal Tito je priznan kot eden
od največjih političnih in voja-
ških vodij te vojne. Najvišja vo-
jvoditeva tega naziranja je prišla
pred kratkim iz ust enega od pr-
vakov Združenih narodov.

Angleški ministri predsednik
Churchill je v svojem zadnjem
govoru pred angleškim parla-
mentom, dne 22. febr. letos,
posvetil precejšnji del tega go-
vora Jugoslaviji. V svojem pre-
gledu vojnih dogodkov je Church-
ill obvestil svoje poslušalce in
angleški narod o razvoju borbe
v Jugoslaviji. Podčrtal je
ogromni doprinos borbe jugoslo-
vanskih partizanov, katerih niso
mogle zatreti in upogniti najhuj-
še osvete nemških osvajačev.
Njihovo geslo: "Svoboda ali
smrt!" je triumfiralo nad naj-
večjimi zaprekami. Vzlic naj-
strašnejšim žrtvam so jugoslo-
vanski partizani zadali sovraž-
niku huđe udarce in tekmo borbe
rodoljubov za osvoboditveno
so bile in so nemške žrtve večje
nego partizanske.

"V maršalu Titu," je rekel
Churchill, "so našli partizani ve-
likega voditelja ter sijajnega
borca za svobodo." Zatem je an-
gleški premier govoril o Titu z
največjim spoštovanjem in sim-
patijami. Opisal je, kako je pre-
ko svojega polkovnika Deakina
stopil v neposredno zvezo s Ti-
tom, kateremu je nedavno poslal
svojo fotografijo, na katero je
zapisal poklonilne besede, s ka-
terimi ga slavi kot voditelja ju-
goslovskega odpora. Pred parla-
mentom je Churchill svečano
obljubil, da hoče z vsemi svoji-
mi močmi pomagati gibanju
maršala Tita, kateri danes zadr-
žuje v Jugoslaviji štirinajst nem-
ških divizij.

V svoji borbi za osvoboditveno
svoje zemlje partizani niso mo-
gli preprečiti trčenja z Mihajlo-
vičevci, kateri so imeli spora-
zum s sovražnikom; tej nezgibi-
nosti je posvetil Churchill pred
vsem svetom pozornost ter je
tako javno pokazal na izdajstvo
četnikov. Po tej izjavi enega
najodgovornejših prvakov Zdr-
ženih narodov se more smatrati
vprašanje Mihajloviča kot likvi-
dirano—ta presodba z najviš-
jega mesta pomeni Mihajloviče-
vo končno politično smrt.

Velikega pomena je tudi to,
da je Churchill v svojem govo-
ru podčrtal dejstvo, da se v vr-
stah partizanov, "kateri so da-
nes edina sila, katere se v Ju-
goslaviji bori proti Nemcem,"
nahaja veliko število Srbov. S
tem je končno spodbil teza tu-
kajšnjih obranašev, da so parti-
zani sami Hrvatje.

Churchill je zatem govoril o
kralju Petru, "kateri je brez dvo-
ma izgubil mnogo v očeh parti-
zanov spričo vezi, ki jih njego-
va zamejna vlada vzdržuje z Mi-
hajlovičem." Poudaril je, da je
sicer Angleška sama monarhi-
stična država, toda ona ne bo
kljub temu vsiljevala nobeni de-
želi enake forme vlade, pač pa
bo tozadevno izbrlo prepuštita
ljudstvu posameznih dežel sa-
memu.

Jugoslovanski poslanik v Kanadi odstopil

Poročilo iz Ottawe, Kanada,
pravi, da je jugoslovanski poslani-
k dr. Izidor Cankar odstopil,
ker se ne strinja s politiko se-
danje jugoslovske vlade.

Dr. Cankar je prišel v Ottawo
v maju leta 1942 iz Argentine,
kjer je zastopal svojo deželo od
leta 1936. Nedavno je pred Kan-
adsko zemljepisno družbo imel
govor, v katerem je rekel, da
mora Jugoslavija iz svojih zem-
ljepisnih razlogov ostati v prijat-
eljskih odnosih s Sovjetsko
unijo, kakor tudi z Anglijo in
Združenimi državami.

Njegovi nazori pa niso bili v
skladu s nazori jugoslovske
vlade v Kairu in dr. Cankar je
po govoru premierja Churchilla,
ki je rekel, da Anglija in Zdr-
žene države podpirajo maršala
Tita, čutil za svojo dolžnost, da
odstopi.

Jugoslovska vlada je njegov
odstop sprejela 3. marca in ga
razvezala njegovih dolžnosti.
Nadaljnje poročilo o resigna-
ciji dr. Cankarja pravi, da je ju-
goslovski minister za Kanado
skušal resignirati meseca febru-
arja, toda ista ni bila vzeta na
znanje, naker je vložil drugo, ki
je bila te dni vzeta na znanje in
je bil zaenot odpuščen, ali boljše
razbremenjen kot poslanik za
mejne jugoslovske vlade v
Kanadi.

"Jaz ne morem služiti intere-
sov svoje domovine po svojem
prepričanju ter stališču in obe-
nem ostati lojalni svoji zamejni
vladi v vršenju svojih dolžno-
sti," je izjavil dr. Cankar.

Nalivno pero—star izum

Nalivno pero spada med naj-
običajnejše potrebščine. Če ho-
de kdo še posebe poudariti nje-
gove prednosti, spregovori o gos-
jih peresih "starih, dobrih ča-
sov." Toda nalivno pero nika-
kor ni izdelek modernega časa,
kakor bi si kdo zavaljo tega mi-
slil.

Če zremo prav daleč nazaj,
lahko ugotovimo, da so uporab-
ljali že stari Egipčani našim na-
slivnim peresom podobno pisal-
no orodje iz bambusovih stebel.
V zadnjem četrtletju 18. stoletja
se je pojavil potem opis nalivne-
ga peresa iz gosjih peres, ki ga
je uporabljal neki profesor
Schwenker.

Praktičen nalivni peresnik je
zgradil l. 1787 zdravnik Bücking,
star potopis pa poroča o "areb-
nem peresu, ki piše za pol dlani
papirja, ne da bi bilo treba po-
močiti v črnilo." Kmalu so se
pojavi takšna peresa iz medi
ali roževine tudi na trgu, a so
bila posebno medena peresa ze-
lo draga. Zanimivo je tudi, da
je francoski matematik Bion že
l. 1728 izumil praktičen polnilni
svinčnik.

Dobro vino iz lepe čaše

Kaj ni boljše vino, če ga pi-
ješ iz lepe čaše? Lepa čaša ni
samo očesna paša, temveč ima
vpliv tudi na okus. Samo noto-
rični pijanci, ki vino žrejo, ne
pa pijejo, se morejo zadovoljiti
s kakšnim navadnim kozarcem
za vodo ali drugo posodo. Psiho-
loški poskusi so pokazali, da ima
pijača, ki jo dajejo v tej obliki,
dosti slabši okus.

Kozarec nikakor ni potrebno,
da bi bil posebno fin in drago-
cen. Le po obliki in velikosti,
barvi in brušenju se mora skladi-
dati s kapljico. Tako morajo
imeti kozarci tudi noge, na ka-
terih se prsti tako rekoč lahko
poigravo.

"Vinski kozarec brez noge je
tako grd kakor ženska brez pa-
su," je nekoč dejal neki učeni
opazovalec pivskih navad. Staro
brušeno steklo je svedra naj-
lepše, dobimo pa tudi izvrstno
moderno blago. Stari kozarci s
težkimi nogami nas spominjajo
ljudi iz starih časov, ki so po pe-
tih, šestih steklenicah stali še
trdno na nogah. Lepi so tudi ve-
liki kozarci, ki so jim vrezani
mični ornamenti s trtnimi listi
in venei ter spodbujajočimi na-
pisi. Kozarci za liker smejo imeti
isto tako vsakovrsten okras.

Tudi poslanik Simić proti Mihajloviču

London. — (ONA) — Nasprotni
jugoslovske vlade v iz-
gnanstvu so prepričani, da se
razpadanje tega režima nadalju-
je ter si ravno s tem razlagajo
poročilo, da je jugoslovanski
poslanik v Moskvi, Simić, naslo-
vil v javnosti ostro kritiko na-
pram generalu Mihajloviču.

Obsodbo poslanika Simića,
naslovljeno Mihajloviču, ki je
vojni minister jugoslovske za-
mejne vlade in poveljuje neka-
terim četam na jugoslovskem
ozemlju, je objavil radio Svob-
odna Jugoslavija, ki je pouda-
ril, da je bila izgovorjena na ne-
kem javnem shodu. Podrobnej-
ših podatkov o tem govoru še ni.

Simić je prvi visok jugoslo-
vanski diplomat, ki zapušča vla-
do predsednika Božidarja Puri-
ča. Njegov korak je sledil nepo-
sredno govoru, v katerem je
drug srbski prvak, general Du-
šan Simović, z veliko silo pozival
narod, naj podpira vlado parti-
zanov maršala Tita.

Mihajlovičeva stvar je dobila
drug, tudi jako hud udarec z
izjavo premierja Churchilla v
angleškem parlamentu, da je
jugoslovanski vojni minister
mešetaril s silami osišč.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-58 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Iskrinski odesk

VINCENT ČAIKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomožni tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHER, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VIKOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3587 W. 65th St., Cleveland 2, Ohio

Distriktni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. 13, No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7988 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3970 Randall St., St. Louis 7, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMŠIČ, šesto okrožje 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odesk

MATH PETROVIČ, predsednik 253 E. 151st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT ČAIKAR 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LONALD J. LOTRICH 1987 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 90th St., Euclid 17, O.

Poročni odesk

ANTON ŠULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH 315 Tener St., Luserna, Pa.
FRANK BARBIĆ 10511 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREW VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 778 E. 186th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadorni odesk

FRANK ŽAITZ, predsednik 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVEŠEK 18013 Upton Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREJ GRUM 17152 Sawden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP 321 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 25 Westlock Ave., Peru, Ill.

Glavni urednik

DR. JOHN J. ZAVERTNIK 2819 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

vendar pa so primerni najbolj za
sladke žganice. Za močne liker-
je izberemo boljše veliko, belo
časo s široko odprtino in iz čim
tanjšega stekla. V splošnem naj
bi bili vinski kozarci beli oziro-
ma brezbarvni, kajti potem naj-
bolje vidimo barvo vina. Dovo-
nem ostati rumenkasti in zel-
enkasti odtenki, izrazito modri
in rdeči kozarci pa prekrivajo
svetli lesket, ki se pivcu tako
prijazno smeje.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

in si zgradi novo stranko, ki bo
preve izdajalka demokracije;
prave ljudske demokracije, ne
pa kapitalistične demokracije in
političnega šarlatanstva. Do te-
ga tudi pride v prihodnjih letih.
O tem sem trdno prepričan.

In dokler ne pride do nove
stranke, do nove politične re-
volucije, ki bo pomela s starimi,
korumpiranimi in šarlatanskimi
politikmi, toliko časa tudi glasov-

Oddajte jih na delo!

Ne pustite zavržene ali pokvarjene oprave ležati brez dela na vašem podstropju ali v pritličju. Zamenjajte jih pri vašem trgovcu električne oprave, ki ima izloženo rdečo, belo in plavo sidro znamko. On bo te stroje popravil za nekoga drugega, mo-
goče za katerega zaposlenega vojnega delavca, ki mu ni mogoče kupiti drugih naprav, dokler zmaga vojne ne prinese prilike izdelovanja novih.

Opomba. Commonwealth Edison druž-
ba ne kupuje izrabljenih električnih oprav-
il za razprodajo, radevolje pa pomena chi-
cagškimi trgovcem v tem patriotičnem
zamenjevanju.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Sovjetski vojaki na smučeh na severni fronti.

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Krašovec

(Se nadaljuje.)

In čudno; ta smehljaj, sam na sebi lep in simpatičen, že od vsega početka, ni ugajal Lidi.

Po končanem obedu je mati prijazno in nežno pobožala Sanina po glavi in rekla:

"No, povej, kako se ti je godilo tam? Kaj si vse delal?"

"Kaj sem delal," je ponovil Sanin in se smejal; "kaj že neki... pil sem, jedel, včasih sem tukaj kaj delal, včasih pa prav nič..."

Izpočetka je bilo videti, da ne govori rad o sebi, toda ko ga je začela mati izpraševati, je nasprotno začel zelo veselo pripovedovati.

Šli so na teraso na vrtu in se usedli na stopnico. Lida se je zelo komodno vsedla za eno stopnico niže in je čisto zase in molče prisluškovala, kar je govoril brat.

Bilo je zvečer in mehka senca se je polagoma spuščala naokrog. Sanin je prižgal cigareto in lahen duh po tobaku se je pridružil prijetnemu poletnemu vonju vrta.

Sanin je pripovedoval, kako so ga metali valovi življenja sem ter tja, kako velikokrat je moral stradati, bloditi, kako se je riskirano udeleževal političnega boja in kako je to stvar pustil, ko se je naveličal.

Lida je napeto dojemala in nepremično sedela; lepa je bila in malo čudovita, kot je vsaka mlada deklica v pomladnem mraku.

Vedno bolj je postajalo jasno, da je njegovo življenje, ki si ga je slikala z ognjenimi barvami, v resnici enostavno in vsakdanje. Nekaj posebnega je donelo v njem, česar Lida ni mogla dojeti.

Uhajale so mu take besede, ki so se bogve zakaj zdele Lidi kar grde. Tako je Sanin mimogrede omenil, da je nekoč bil v taki revščini in da je tako zanosil obleko, da si je moral sam popravljati hlače.

"Kaj znaš še živati?" se je v užaljenem dvomu nevoljno odzvala Lida; to se ji je zdelo grdo in ne možko.

"Poprej nisem znal, ko je pa bilo treba, sem se pa tudi naučil," je z nasmehom odgovoril Sanin in uganil, kaj je čutila Lida.

Dekle je lahko zmaknilo rameni in molčalo ter nepremično zrla na vrt. Bilo ji je tako, kakor da bi se bila zjutraj zbudila z mislijo na

Beli macesen

Juž Kosak

(Se nadaljuje.)

"Smo že videli. Dobra bo za letos."

"Jutri bomo sekali. Sneg bo padal."

"Kakor hočeš." Pričeli so se odpravljati. Zunaj so padale debele snežinke.

"Jaz pojdem k Neži, tako sva se zmenili. Zjutraj pridem nazaj. Kuhala bom," je dejala Katarina in izginila v gozdu.

"Kje ste jo, vraga, iztaknili?" je dejal Martin zlovoljno.

"Naj ostane. Dolgčas bo. Ni tako draga kot Jeračeva!" S hripavim smehom so se pošaljavljali.

Martin je molče zaprl vrata in čakal, da bi spravil puško.

Tikina je prihajala od zunaj skozi bruna. Martin je sedel pri ognjaku in nalagal. Veselo je praeketalo. Slišal je. Zunan je potrkalo. "Gozdar!" je pomislil in odprl vrata.

Na pragu se je smehljala Katarina. "To-le sem našla. Gotovo je tvoja, Martin!"

Hitro je segel po puški in hotel zapreti vrata.

solnce in bi videla, da je nebo sivo in mrzlo.

Tudi materi je bilo nekako težko. Nemilo jo je dirnilo, da ni sin zavzemal v družbi tistega odličnega mesta, kakor bi bila njegova dolžnost, da bi zavzemal kot njen sin.

"Pa kako vendar misliš živeti?" "Kakor bo."

Pri tem se je nasmehnil. Po njegovem mirnem, gotovem glasu in po svetlih, nepremičnih očih je bilo videti, da vsebuje ta beseda, ki ne pomeni za njo ničesar, zanj splošen, določen in globok pomen.

Marja Ivanovna je vzdihnila, nekoliko časa molčala in rekla:

"No, tvoja stvar. Saj nisi več majhen. Vidva bi šla na vrt malo na izprehod; tam je zdaj lepo."

"Pojdiva, Lida, res... Pokaži mi, kakšen je vrt," je rekel Sanin sestri; "pozabil sem že, kako je tam."

Lida se je prebudila iz zamišljenosti in je tudi vzdihnila ter vstala.

Šla sta eden zraven drugega po drevoredu proti sivi in že temni zeleni globini.

Hiša Saninovih je stala na glavni ulici mesta; mesto je pa bilo majhno in vrt je peljal naravnost k reki, ki so se za njo že začnjal polja. Hiša je bila stara, graščinska, s sanjaviimi, oluščeni stebri in s prostrano teraso; vrt je bil pa velik, zarastel in teman kot temnozeleni oblak nizko nad zemljo.

V gornjem nadstropju hiše so se nahajale velike, prazne, očnele dvorane in sprejemnice; na ysem vrtu je bil pometen samo en ozek drevored, okrašen samo s suhimi vejicami in tu pa tam je ležala kakšna pohojena žaba.

"No, kaj pravijo... Martin je postal radoveden. "Da bi ti prav lahko koga ubil."

Vstal je na mestu, kjer je sedel. Čudno ga je pretreslo. "Jaz ubil? Še nikomur nisem storil zlega. Zakaj ubil?"

"Tako. Nerači se srečujejo s teboj ponoči." Martin je povesil glavo. Bridko ga je zadelo. Poznal je ljudi, toda tega ni pričakoval.

V strašni tišini se je čutil še bolj osamelega. Upri je oči vanjo.

"Kdo je to pravil?" "Povsod sem slišala." "In ti se me nisi bala?"

"Jaz? Beli zobje so se odkritosrčno smehljali. "Jaz, tebe, bala? Tako si dober, Martin!"

"Dober? Jaz nič ne vem, kdo je dober, kdo ni. Kaj meni mar za to."

"Vidiš, to sem mislila. Ta ne mrzi nikogar, sem dejala, ko sem šla."

"Čudna ženska si," je dejal Martin ter jo pogledal v svitu ognja. Telo je bilo še vedno mladostno.

"Svet sem gledala. Oh, kako sem se ga nagledala." "Balantu se včasih meša. V je-

seni sem bil pri njem." Tisti hip se je nečesa domislil. "Zasmejal se je. "Glej ga vraga! Dejal je, da ga midva okrađeva!"

Oba sta se zasmejala. "Meša se mu, čisto meša. Kar je pokupil srebra, na tem sedi. Ti se mu prikazuješ, s hudičem."

"Kaj bi se mu ne. Lepo je ravnal z menoj. Takrat, ko sem ga zasovražila zaradi tistega hlapca, lepega fanta, me je bil z motiko. Do gola me je slekel gori v kamri in tako bil, da sem izgubila pamet. To je živina, ne človek!"

"Huda jeza ga ima. Zdaj je ves izgubljen." "Ne, njemu ne bom nikoli odpustila, dokler bom živea. Peklenske muke bi mu privoščila. Uduši naj se v svojem srebru. Počasi, da bo vedel, kako se poginja. Satan, kupil me je, mlado, tako mu je prijalo. Ker ga nisem mogla imeti rada, me je hotel prisiliti. Z nogo mi je stopil na srce. Z okovanim čevljem: "Ti me moraš imeti rada, moraš," je kričal. Meni pa je zmanjkalo sapa. Na glej, še se pozna. Odpela se je in razgalila prsa. Pod grudi so se poznali utisi.

"Lažeš!" je dejal Martin. "Bog mi je priča, Martin! Veliko sem lagala, zdaj ne lažem! Dokler bom dihala, ga ne izpustim. Do smrti ga bom trpinčila."

"Jaz bi nikoli ne mogel tega," je dejal Martin, zroč v blede jezo njegovega obličja.

Nekaj časa je molčala, nato se je umirila in bila je vsa druga. "Nočem ti tajiti, Martin. Veliko sem živela, po mestih sem se klatila. Kadar mi je dal denarja, sem ga zapravila. Jaz moram včasih znoret, kakor pravijo. Matere, očeta nimam več, domov ne smem, doto je požrl Balant. Rečem ti, da me je včasih tako sramp, da se še pred božjo Mater ne upam."

"Kaj misliš zdaj?" "Pri tebi ostanem. Kuhala ti bom. Kadar ne bova imela denarja, pojdem k njemu."

Martin je dejal, da sam ni vedel kako: "Njegovega denarja ne maram!" "Saj ti ne bom povedala, Martin. Hvaležna sem, če lahko ostanem pri tebi."

Doigo jo je gledal. Zmajeval je z glavjo: "Vraga, Balant je videl skozi noč." Ko se mu je porodila ta misel, je dejal še enkrat odločno: "Ostani Katarina, pri meni ne bodo kazali za tabo."

MARINES TAKE THEIR DEAD ASHORE AT ENGEBI

STRUCK DEAD by a bullet from a Jap sniper after he leaped from his landing craft, a U. S. Marine (with face obliterated by censor's order) is dragged up on dry land during our assault on Engebi Island on Feb. 17. The Leathernecks are crouched low to avoid fire from Japs hiding in beach pillboxes.

"Saj sem vedela. Zato sem prišla k tebi. Veš, ne zato, kakor Jeračeva."

"Tega nisem rekel." "Pa so oni. Ah, naj mislijo, kar hočejo. Ti me boš branil, Martin!"

"Jaz? Zakaj bi te branil?" "Eh, ljudje so že taki. Saj veš, kako je."

"Vem," je dejal Martin in prekrizal roke. "Naveličala sem se sveta, Martin. Kamor se pokažem, povsod kažejo za mano s prstom, Balantova Katarina! Povej, kaj sem jim storila?"

"Veseli jih." "Veseli jih, veseli jih, da sem taka. Ljudje so zlobni."

"Tak povej mi, zakaj si prišla?" "Zakaj sem prišla? Ne bodi neumen, Martin! Rada te imam. Takrat sem te vabila s seboj. Denar sem imela. Vse bi bila zapravila s teboj. Tako lepe oči imaš. Nič hudega še nisi mislil. Če ti nisi hotel z menoj, sem te pa sama poiskala. Tudi tebe se ljudje boje."

"Mene boje?" je vprašal začuden. "Seveda se te. Odkar sta se sprla z očetom, nimajo radi, da spiš pod njihovo streho. Pravijo..."

"No, kaj pravijo..." Martin je postal radoveden. "Da bi ti prav lahko koga ubil."

Vstal je na mestu, kjer je sedel. Čudno ga je pretreslo. "Jaz ubil? Še nikomur nisem storil zlega. Zakaj ubil?"

"Tako. Nerači se srečujejo s teboj ponoči." Martin je povesil glavo. Bridko ga je zadelo. Poznal je ljudi, toda tega ni pričakoval.

V strašni tišini se je čutil še bolj osamelega. Upri je oči vanjo.

"Kdo je to pravil?" "Povsod sem slišala." "In ti se me nisi bala?"

"Jaz? Beli zobje so se odkritosrčno smehljali. "Jaz, tebe, bala? Tako si dober, Martin!"

"Dober? Jaz nič ne vem, kdo je dober, kdo ni. Kaj meni mar za to."

"Vidiš, to sem mislila. Ta ne mrzi nikogar, sem dejala, ko sem šla."

"Čudna ženska si," je dejal Martin ter jo pogledal v svitu ognja. Telo je bilo še vedno mladostno.

"Svet sem gledala. Oh, kako sem se ga nagledala." "Balantu se včasih meša. V je-

seni sem bil pri njem." Tisti hip se je nečesa domislil. "Zasmejal se je. "Glej ga vraga! Dejal je, da ga midva okrađeva!"

Oba sta se zasmejala. "Meša se mu, čisto meša. Kar je pokupil srebra, na tem sedi. Ti se mu prikazuješ, s hudičem."

"Kaj bi se mu ne. Lepo je ravnal z menoj. Takrat, ko sem ga zasovražila zaradi tistega hlapca, lepega fanta, me je bil z motiko. Do gola me je slekel gori v kamri in tako bil, da sem izgubila pamet. To je živina, ne človek!"

"Huda jeza ga ima. Zdaj je ves izgubljen." "Ne, njemu ne bom nikoli odpustila, dokler bom živea. Peklenske muke bi mu privoščila. Uduši naj se v svojem srebru. Počasi, da bo vedel, kako se poginja. Satan, kupil me je, mlado, tako mu je prijalo. Ker ga nisem mogla imeti rada, me je hotel prisiliti. Z nogo mi je stopil na srce. Z okovanim čevljem: "Ti me moraš imeti rada, moraš," je kričal. Meni pa je zmanjkalo sapa. Na glej, še se pozna. Odpela se je in razgalila prsa. Pod grudi so se poznali utisi.

"Lažeš!" je dejal Martin. "Bog mi je priča, Martin! Veliko sem lagala, zdaj ne lažem! Dokler bom dihala, ga ne izpustim. Do smrti ga bom trpinčila."

"Jaz bi nikoli ne mogel tega," je dejal Martin, zroč v blede jezo njegovega obličja.

Nekaj časa je molčala, nato se je umirila in bila je vsa druga. "Nočem ti tajiti, Martin. Veliko sem živela, po mestih sem se klatila. Kadar mi je dal denarja, sem ga zapravila. Jaz moram včasih znoret, kakor pravijo. Matere, očeta nimam več, domov ne smem, doto je požrl Balant. Rečem ti, da me je včasih tako sramp, da se še pred božjo Mater ne upam."

"Kaj misliš zdaj?" "Pri tebi ostanem. Kuhala ti bom. Kadar ne bova imela denarja, pojdem k njemu."

Martin je dejal, da sam ni vedel kako: "Njegovega denarja ne maram!" "Saj ti ne bom povedala, Martin. Hvaležna sem, če lahko ostanem pri tebi."

Doigo jo je gledal. Zmajeval je z glavjo: "Vraga, Balant je videl skozi noč." Ko se mu je porodila ta misel, je dejal še enkrat odločno: "Ostani Katarina, pri meni ne bodo kazali za tabo."

Le to mi moraš obljubiti, da ne poves več k njemu po denar."

Prejšnja zvita priljubljenost se ji je vrnila. "Obljubljam!" je dejala tiho.

"Tam pri ognjaku ti posteljem," je dejal. Smehljaje se ga je gledala od strani. Pogasil je ogenj, da je žerjavica mirno tlela.

V temi se ga je oklenilo dvoje želečih rok. "Martin, jaz sem mlada. Zakaj se me bojiš? Moraš me imeti rad. Moraš ubij me, kakor ubiješ srno."

"Katarina!" je zašepetal Martin vroče. Dvoje življenj se je strnilo. Žerjavica je umirala...

Pod Mokrico so pele sekire. Visoke smreke, vedno uprte v nebo, so v onemoglem obupu rušile vse pred seboj, kadar so padale na zemljo. Ko so jih obelili, so ležale kot neveste.

Zunaj po dolini pa je pokrival zemljo globok sneg.

Pozno se je vračal Revez iz mesta, kjer je nabiral stare ure. "Mora se vrteti, mora se!" je premišljal. "Zakaj se vrtil zemlja, zakaj zvezde?" Zadovoljno se smehljajoč je postajal. "Težo jim moram vzeti in vrtno se bo vrtelo. Težo, to je tisto." Upri je oči v jasno nebo nad seboj. "Potem bomo vedeli, kako gredo božja kolesa."

Preden je začel gaziti navkreber, je zaslislal težko vzdihovanje in čuden jok, kakor bi vekala žival. Utihnilo je in zopet pričelo. Tako je bil zatopljen v misli, da sprva ni hotel verjeti. "Vraga, mar prav slišim?"

"O...o...oh," se je oglašil. "Kdo pa je?" Stopil je v tisto plat. Zagledal je v snegu žensko, ki je zgrešila pot. Posvetil je. "Jeračeva!"

"Pomagajte!" "Kako si pa sem zašla? Kaj pa ta fant?" Začuden je gledal Revez fanta, ki je stal poleg in vlekel žensko za roko.

"Mo...oj je, mooj. Tak po... omagaj! Ubil me je." Vila se je v težkih kričih, po sencih je tekla kri.

"To je tvoja mati, a...a?" "A ti, a ti!" je s težavo izrekel fant.

Revez jo je vzdignil, toda hoditi ni mogla več. "Primi jo za nogo!" je ukazoval ter mu pokazal, kaj naj stori.

Počasi sta jo nosila po globokem snegu, tako se je vzpenjalo telo, da sta jo komaj obdržala. (Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

OGLAS—Dobiti želim priletno od 50 do 55 let staro žensko, Slovenko, za domača hišna dela na mali farmi. Drugo se pogovorimo pismeno. Pošite na naslov: Fr. O.—Box 568, Dillonvale, Ohio. —(Adv.)

DELO DOBI postaran moški v pekariji. Dobra plača, kratke ure in lahko delo po dnevu. H. W. Heinemann, 621 E. 79th st.

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpišajte svoj list!

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerna, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov: SNPJ PRINTERY 2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveto stane za vse enake, za člana ali nečlane \$2.00 za eno leto naročnino. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prijeto k naročnin. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveto je valja lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo.—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Table with subscription rates for different regions: Za Zdrui, drizave in Kanado \$6.00; Za Chicago in okolico je \$7.50. Includes rates for 1, 2, 3, 4, 5 weeklies and a total for Europe at \$8.00.

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vsote denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je valja lastnina.

PROSVETA, SNPJ. 2857 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družva št.

Naslov Čl. družva št.

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. Čl. družva št. 3. Čl. družva št. 4. Čl. družva št. 5. Čl. družva št. Mesto Družva

Nov naročnik [] Star naročnik []

Advertisement for 'KUHARSKA KNJIGA: Recipes of All Nations RECEPTI VSEH NARODOV'. Price \$2.50. Published by KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO., 216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

Advertisement for 'MANY A SOLDIER would prefer going over the top to exchanging places with the men in this photo. They're members of an engineering company assigned to removing demolition charges hidden in the sides of buildings in Anzio, Italy, by the fleeing Nazis. Calling the job a ticklish one is complete understatement. Signal Corps photo.'